

Briselē, 24.8.2020.
COM(2020) 463 final

2020/0216 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES ĪSTENOŠANAS LĒMUMS,

ar ko Lietuvai saskaņā ar Padomes Regulu (ES) 2020/672 piešķir pagaidu atbalstu, lai mazinātu bezdarba risku ārkārtas situācijā pēc Covid-19 uzliesmojuma

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Padomes Regulā (ES) 2020/672 (“*SURE* regula”) ir noteikts tiesiskais regulējums Savienības finansiālās palīdzības sniegšanai dalībvalstīm, kurās ir vai kurām draud nopietni ekonomikas traucējumi, ko izraisījis Covid-19 uzliesmojums. Atbalsts saskaņā ar *SURE* galvenokārt paredzēts, lai finansētu saīsināta darba laika shēmas vai līdzīgus pasākumus, kuru mērķis ir aizsargāt darba ņēmējus un pašnodarbinātas personas un tādējādi samazināt bezdarbu un ienākumu zudumu, un kā papildu finansējums dažiem ar veselību saistītiem pasākumiem, jo īpaši darba vietā.

Lietuva 2020. gada 7. augustā lūdza Savienības finansiālo palīdzību saskaņā ar *SURE* regulu. Saskaņā ar *SURE* regulas 6. panta 2. punktu Komisija ir apspriedusies ar Lietuvas iestādēm, lai pārbaudītu, vai pēkšņi un būtiski pieaug faktiskie un plānotie izdevumi, kas tieši saistīti ar saīsināta darba laika shēmām un līdzīgiem pasākumiem. Tas jo īpaši attiecas uz:

- 1) shēmu subsīdiju izmaksai darba devējiem, lai segtu aplēstās algas par katru nodarbināto, kas saskaras ar dīkstāvi. Darba devējs varēja izlemt, vai izmantot subsīdijas, lai segtu 70 % no algas, taču maksimāli 1,5 minimālo algu apmērā vai 90 % no algas (100 % darbiniekiem vecumā no 60 gadiem), taču maksimāli minimālās algas apmērā. Darba devējiem, kas ir piedalījušies shēmā, ir jāsaglabā vismaz 50 % no saviem darbiniekiem vismaz 3 mēnešus pēc darba samaksas subsīdiju shēmas beigām;
- 2) subsīdijām darbiniekiem, kas atgriežas darbā no dīkstāves, ne ilgāk kā sešus mēnešus pēc atgriešanās darbā. Subsīdijas maksimālais apjoms ir minimālā alga vai divkārtša minimālā alga atkarībā no darba devēja veiktās saimnieciskās darbības, pirmajā un otrajā mēnesī pēc atgriešanās izmaksāto subsīdiju summa var sasniegt 100 % no darbinieka algas, trešajā un ceturtajā mēnesī – 50 % un piektajā un sestajā mēnesī – 30 %.
- 3) pabalstiem pašnodarbinātām personām, tostarp pašnodarbinātām personām, kuras veic lauksaimniecisku darbību lauksaimniecības uzņēmumā vai lauku saimniecībā, kas sastāv no vismaz četrām ekonomiskā lieluma vienībām, pabalsta summa var sasniegt 257 EUR mēnesī un to izmaksā karantīnas periodā un nākamajos divos mēnešos;
- 4) pabalstiem pašnodarbinātām personām, kuras nodarbojas ar lauksaimniecību lauksaimniecības uzņēmumā vai lauku saimniecībā, kas sastāv no mazāk nekā četrām ekonomiskā lieluma vienībām un uz kurām neattiecas iepriekšminētais pasākums. Pasākums ietver vienreizēju maksājumu 200 EUR apmērā tiem mazajiem lauksaimniekiem, kuriem nebija citu darba attiecību, vai 200 EUR apmērā par katru no trim karantīnas un valsts ārkārtas situācijas mēnešiem, ja viņi bija nodarbināti papildus savai lauksaimnieciskajai pašnodarbinātībai un nopelnīja ne vairāk kā minimālo algu.

Lietuva sniedza Komisijai attiecīgo informāciju.

Nemot vērā pieejamos pierādījumus, Komisija ierosina Padomei pieņemt īstenošanas lēmumu par finansiālas palīdzības piešķiršanu Lietuvai saskaņā ar *SURE* regulu, lai atbalstītu minētos pasākumus.

- **Saskanība ar esošajiem rīcībpolitikas noteikumiem konkrētajā rīcībpolitikas jomā**

Šis priekšlikums pilnībā atbilst Padomes Regulai (ES) 2020/672, saskaņā ar kuru priekšlikums ir iesniegts.

Šis priekšlikums papildina citu Savienības tiesību instrumentu, ar ko sniedz atbalstu dalībvalstīm ārkārtas situācijās, proti, Padomes Regulu (EK) Nr. 1217/2002 (2002. gada 11. novembris), ar ko izveido Eiropas Savienības Solidaritātes fondu (ESSF) ("Regula (EK) Nr. 1217/2002"). Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/461, ar ko groza minēto instrumentu, lai paplašinātu tā tvērumu, iekļaujot tajā nozīmīgas ārkārtas situācijas sabiedrības veselības jomā un nosakot konkrētas darbības, par kurām var saņemt finansējumu, tika pieņemta 30. martā.

- **Saskanība ar citām Savienības rīcībpolitikām**

Priekšlikums ir daļa no to pasākumu klāsta, kuri izstrādāti, reaģējot uz pašreizējo Covid-19 pandēmiju, piemēram, Investīciju iniciatīva reaģēšanai uz koronavīrusu, un tas papildina citus instrumentus, kas atbalsta nodarbinātību, piemēram, Eiropas Sociālo fondu un Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF)/programmu *InvestEU*. Izmantojot aizņēmumus un aizdevumus šajā konkrētajā Covid-19 uzliesmojuma gadījumā, lai atbalstītu dalībvalstis, šis priekšlikums kalpo par otro aizsardzības līniju, lai finansētu saīsināta darba laika shēmas un līdzīgus pasākumus, palīdzot aizsargāt darbvietas un līdz ar to darbiniekus un pašnodarbinātās personas pret bezdarba risku.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Šā instrumenta juridiskais pamats ir Padomes Regula (ES) 2020/672.

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Priekšlikumu pieņem pēc dalībvalsts lūguma, un tas apliecina Eiropas solidaritāti, sniedzot Savienības finansiālo palīdzību pagaidu aizdevumu veidā dalībvalstij, kuru skāris Covid-19 uzliesmojums. Šī finansiālā palīdzība kā otrā aizsardzības līnija palīdz pagaidu kārtā finansēt valdību palielinātos publiskos izdevumus saīsināta darba laika shēmu un līdzīgu pasākumu jomā, lai palīdzētu tām aizsargāt darbvietas un līdz ar to darbiniekus un pašnodarbinātās personas pret bezdarba un ienākumu zaudēšanas risku.

Šāds atbalsts palīdzēs skartajiem iedzīvotājiem un mazinās pašreizējās Covid-19 krīzes tiešo sociālo un ekonomisko ietekmi.

- **Proporcionalitāte**

Priekšlikums ir saskaņā ar proporcionalitātes principu. Tas nepārsniedz instrumenta mērķu sasniegšanai nepieciešamo.

3. EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Tā kā priekšlikums ir sagatavots steidzami, lai Padome to varētu pieņemt savlaicīgi, apspriešanās ar ieinteresētajām personām nav notikusi.

- **Ietekmes novērtējums**

Priekšlikuma steidzamības dēļ ietekmes novērtējums nav veikts.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Komisijai vajadzētu būt iespējai slēgt līgumus par aizņēmumiem finanšu tirgos, lai tos tālāk aizdotu dalībvalstij, kas lūdz finansiālu palīdzību saskaņā ar *SURE* instrumentu.

Papildus dalībvalstu garantiju sniegšanai regulējumā ir iestrādāti arī citi aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu shēmas finansiālo stabilitāti:

- stingra un piesardzīga pieeja finanšu pārvaldībai;
- aizdevumu portfeļa izveide, kas ierobežo koncentrācijas risku, ikgadējos riska darījumus un pārmērīgus riska darījumus atsevišķās dalībvalstīs, vienlaikus nodrošinot pietiekamus resursus tām dalībvalstīm, kurām tas visvairāk nepieciešams, un
- iespējas refinansēt parādu.

Priekšlikums

PADOMES ĪSTENOŠANAS LĒMUMS,

ar ko Lietuvai saskaņā ar Padomes Regulu (ES) 2020/672 piešķir pagaidu atbalstu, lai mazinātu bezdarba risku ārkārtas situācijā pēc Covid-19 uzliesmojuma

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Padomes Regulu (ES) 2020/672 (2020. gada 19. maijs), ar ko izveido Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma¹, un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Lietuva 2020. gada 7. augustā lūdza Savienības finansiālo palīdzību, lai papildinātu valsts centienus novērst Covid-19 uzliesmojuma ietekmi un tā sociālekonomiskās sekas darba ņēmējiem.
- (2) Paredzams, ka Covid-19 uzliesmojums un Lietuvas īstenotie ārkārtas pasākumi slimības uzliesmojuma un tā sociālekonomiskās un ar veselību saistītās ietekmes ierobežošanai dramatiski ietekmēs publiskās finanses. Saskaņā ar Komisijas 2020. gada pavasara prognozi bija sagaidāms, ka Lietuvas vispārējās valdības budžeta deficīts un parāds līdz 2020. gada beigām būs attiecīgi 6,9 % un 48,5 % no iekšzemes kopprodukta (IKP). Saskaņā ar Komisijas 2020. gada vasaras starpposma prognozi tiek prognozēts, ka Lietuvas IKP 2020. gadā samazināsies par 7,1 %.
- (3) Covid-19 uzliesmojums ir imobilizējis būtisku darbaspēka daļu Lietuvā. Tas ir izraisījis pēkšņu un būtisku Lietuvas publisko izdevumu pieaugumu saistībā ar algu subsīdijām dīkstāves laikā un pēc tās un pabalstiem pašnodarbinātām personām, tostarp pabalstiem pašnodarbinātām personām, kas veic lauksaimniecisku darbību, kā izklāstīts 4. līdz 7. apsvērumā.
- (4) Ar "Likumu par nodarbinātību Nr. XII-2470", uz kuru atsaucas Lietuva 2020. gada 7. augusta pieprasījumā, tika ieviesta subsīdiju shēma darba devējiem, lai segtu aplēstās algas par katru nodarbināto, kurš atrodas dīkstāvē. Darba devējs varēja izvēlēties, vai izmantot subsīdijas, lai segtu 70 % no algas, taču maksimāli 1,5 minimālo algu apmērā vai 90 % no algas (100 % darbiniekiem vecumā no 60 gadiem), taču maksimāli minimālās algas apmērā. Darba devējiem, kas ir piedalījušies shēmā, ir jā saglabā vismaz 50 % no saviem darbiniekiem vismaz 3 mēnešus pēc darba samaksas subsīdiju shēmas beigām.
- (5) Subsīdijas tiek maksātas arī darbiniekiem, kas atgriežas darbā no dīkstāves, ne ilgāk kā sešus mēnešus pēc atgriešanās darbā. Subsīdijas maksimālais apjoms ir minimālā alga vai divkārtša minimālā alga atkarībā no darba devēja veiktās saimnieciskās darbības, pirmajā un otrajā mēnesī pēc atgriešanās izmaksāto subsīdiju summa var sasniegt 100

¹ OV L 159, 20.5.2020., 1. lpp.

% no darbinieka algas, trešajā un ceturtajā mēnesī – 50 % un piektajā un sestajā mēnesī – 30 %. Šīs subsīdijas var uzskatīt par pasākumu, kas ir līdzīgs Regulā (ES) 2020/672 minētajām saīsināta darba laika shēmām, jo to mērķis ir sniegt ienākumu atbalstu darba ņēmējiem un palīdzēt saglabāt esošās darba attiecības.

- (6) Iestādes ir ieviesušas arī pabalstus pašnodarbinātām personām, tostarp pašnodarbinātām personām, kas veic lauksaimniecisku darbību lauksaimniecības uzņēmumā vai lauku saimniecībā, kas sastāv no vismaz četrām ekonomiskā lieluma vienībām, pabalsta summa var sasniegt 257 EUR mēnesī un to izmaksā karantīnas periodā un nākamajos divos mēnešos. Pabalstus pašnodarbinātām personām var uzskatīt par saīsināta darba laika shēmai līdzīgu pasākumu, kā minēts Regulā (ES) 2020/672, jo to mērķis ir aizsargāt pašnodarbinātās personas vai līdzīgu kategoriju darba ņēmējus no ienākumu samazināšanās vai zaudēšanas.
- (7) Visbeidzot, ir ieviesti pabalsti pašnodarbinātām personām, kuras nodarbojas ar lauksaimniecību lauksaimniecības uzņēmumā vai lauku saimniecībā, kas sastāv no mazāk nekā četrām ekonomiskā lieluma vienībām un uz kurām neattiecas 6. apsvērumā minētais pasākums. Pasākums ietver vienreizēju maksājumu 200 EUR apmērā tiem mazajiem lauksaimniekiem, kuriem nebija citu darba attiecību. Mazajiem lauksaimniekiem, kuri bija nodarbināti papildus savai lauksaimnieciskajai pašnodarbinātībai un nopelnīja ne vairāk kā minimālo algu, pasākums ietver maksājumu 200 EUR apmērā par katru no trim karantīnas un valsts ārkārtas stāvokļa mēnešiem. Šo pasākumu var uzskatīt par saīsināta darba laika shēmai līdzīgu pasākumu, kā minēts Regulā (ES) 2020/672, jo tā mērķis ir aizsargāt pašnodarbinātās personas vai līdzīgu kategoriju darba ņēmējus no ienākumu samazināšanās vai zaudēšanas.
- (8) Lietuva atbilst Regulas (ES) 2020/672 3. pantā izklāstītajiem nosacījumiem finansiālās palīdzības pieprasīšanai. Lietuva ir iesniegusi Komisijai attiecīgus pierādījumus par to, ka faktiskie un plānotie publiskie izdevumi no 2020. gada 1. februāra ir palielinājušies par 746 660 000 EUR saistībā ar valsts pasākumiem, kas veikti, lai novērstu Covid-19 uzliesmojuma sociālekonomisko ietekmi. Tas ir pēkšņs un būtisks pieaugums, jo šie jaunie pasākumi aptver ievērojamu Lietuvas uzņēmumu un darbaspēka daļu. Lietuva plāno finansēt 144 350 000 EUR no palielinātās izdevumu summas, izmantojot Savienības fondus.
- (9) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2020/672 6. pantu ir apspriedusies ar Lietuvu un pārbaudījusi faktisko un plānoto publisko izdevumu pēkšņo un būtisko pieaugumu, kas tieši saistīti ar saīsināta darba laika shēmām un līdzīgiem pasākumiem.
- (10) Tādēļ būtu jāsniedz finansiāla palīdzība, lai palīdzētu Lietuvai novērst Covid-19 uzliesmojuma izraisīto smago ekonomisko traucējumu sociālekonomiskās sekas.
- (11) Šim lēmumam nebūtu jāskar to procedūru iznākums, kas var tikt veikta saistībā ar iekšējā tirgus darbības traucējumiem, jo īpaši saskaņā ar LESD 107. un 108. pantu. Tas neatbrīvo dalībvalstis no prasības saskaņā ar LESD 108. pantu ziņot Komisijai par potenciālajiem valsts atbalsta gadījumiem.
- (12) Lietuvai būtu regulāri jāinformē Komisija par plānoto publisko izdevumu izpildi, lai Komisija varētu novērtēt, cik lielā mērā Lietuva ir izpildījusi minētos izdevumus.
- (13) Lēmums par finansiālās palīdzības sniegšanu ir pieņemts, ņemot vērā Lietuvas esošās un gaidāmās vajadzības, kā arī finansiālās palīdzības pieprasījumus saskaņā ar Regulu (ES) 2020/672, ko jau ir iesniegušas vai plāno iesniegt citas dalībvalstis, vienlaikus

piemērojot vienlīdzīgas attieksmes, solidaritātes, samērīguma un pārredzamības principus,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Lietuva atbilst Regulas (ES) 2020/672 3. pantā izklāstītajiem nosacījumiem.

2. pants

1. Savienība piešķir Lietuvai aizdevumu, kura maksimālais apjoms ir 602 310 000 EUR. Maksimālais vidējais aizdevuma atmaksas termiņš ir 15 gadi.
2. Ar šo lēmumu piešķirtās finansiālās palīdzības pieejamības periods ir 18 mēneši, sākot no pirmās dienas pēc šā lēmuma stāšanās spēkā.
3. Komisija piešķir Savienības finansiālo palīdzību Lietuvai ne vairāk kā astoņās daļās. Vienu daļu var izmaksāt vienā vai vairākos maksājumos. Pirmās daļas maksājumu dzēšanas termiņi var būt ilgāki nekā maksimālais vidējais dzēšanas termiņš, kas minēts 1. punktā. Šādos gadījumos turpmāko maksājumu dzēšanas termiņus nosaka tā, lai maksimālais vidējais dzēšanas termiņš, kas minēts 1. punktā, ir ievērots, tiklīdz visas daļas ir izmaksātas.
4. Pirmo daļu izmaksā pēc tam, kad stājies spēkā aizdevuma līgums, kas paredzēts Regulas (ES) 2020/672 8. panta 2. punktā.
5. Lietuva sedz Savienības finansējuma izmaksas, kas minētas Regulas (ES) 2020/672 4. pantā, par katru daļu un visas Savienības maksas, izmaksas un izdevumus, kas izriet no finansējuma.
6. Komisija lemj par daļu apmēru un izmaksāšanu, kā arī par maksājumu apmēru.

3. pants

Lietuva var finansēt šādus pasākumus:

- a) algu subsīdijas dīkstāves laikā un pēc tās, kā noteikts Nodarbinātības likuma Nr. XII-2470 41. pantā;
- b) pabalstus pašnodarbinātām personām, kā paredzēts Nodarbinātības likuma Nr. XII-2470 5.–1. pantā;
- c) pabalstus pašnodarbinātām personām, kas nodarbojas ar lauksaimniecību, kā paredzēts Nodarbinātības likuma Nr. XII-2470 5.–2. pantā.

4. pants

Lietuva informē Komisiju līdz [DATUMS: 6 mēneši pēc šā lēmuma publicēšanas dienas] un pēc tam ik pēc 6 mēnešiem par plānoto publisko izdevumu īstenošanu līdz brīdim, kad šie plānotie publiskie izdevumi ir pilnībā īstenoti.

5. pants

Šis lēmums ir adresēts Lietuvas Republikai.

6. pants

Šo lēmumu publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*